THE JEWISH JOURNAL.
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario,
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont., January 22nd 1913.

וועגן מאנכע סאנארער ענינים

מיר האבען שוין עטליכע מאהל גערעדט וועגען דעם, אז די וואהלען פון סאסקאטשיוואן זעלען האבען א שטארקען איינפלוס אויף דער גאנצער ליבעראלער פאליטיק. און אין א געוויסען זין זעלען זיי זיין דער באראמעטער, לויט וועלכען די ליבעראלע פארטיי וועט באשטימען, צי עס זעלען זיין וואהלען אדער ניט.

זעגען די וואהלען פארגעקומען און זיי האבען זיך געענדיגט מיט א גרויסען זיעג פאר די ליבעראלען. קאנסטרעלירענדיג 51 פלעצער פון די 63, און גלייך ווי דאס איז באשטעטיגט געווארען, האט פרעמיער מעקענזי קינג ערקלערהרט, אז דער רעזולטאט פון סאסקאטשיוואן איז א צופרוי־אויסדרוק, צו דער ליבעראלער אדמיניסטראציע. און די ליבעראלע פרינציפען. און אז מע קען גלויבען אין דער שטיצע פון דער ליבעראלער וועסט. זעען א פעדעראלער אפיעל וועט געמאכט ווערען.

דער פרעמיער האט אלזו באשטעטיגט דאס, וואס אלע האבען געגלויבט, אז די וואהלען זעלען מיט זיך פארשטעלען.

* * *

עס זעגען די טעג פארעפענטליכט געווארען ציפערען וועגען דער אינוואנדערונג אין קאנאדע, מיט וועלכע עס איז זיך ווערט צו באקענען.

צוזאמען זעגען דאס יאהר אריינגעקומען ארום הונדערט אכט און פערציג טויזענט אימיגראנטען, חצי א פערציג טויזענט קאנאדער, וועלכע האבען זיך צוריקגעקעהרט פון די שטאאטען. אבער אינטערעסאנט זעגען די ציפערען פון די גרופעס אימיגראנטען, וועלכע ווערען געזעהנליך פארערעכענט פאר „פארייגנערס". עס זעגען אריינגעקומען:

4,211	—	פאלאיקען.
6,379	—	איטאליענער.
486	—	ארמעניער.
1,662	—	בעלגער.
1,149	—	האלענדער.
2,757	—	טשעכאסלאוואקען.
1,769	—	דייטשען.
2,093	—	רוסישע אידען.

און אריין קלענערע צאהלען פון די אנדערע גרופען, אזוי אז עס איז צו זעהן, אז קאנאדע ווערט ניט צופיעל פארפלייצט פון די „פארייגנערס", און טראכטעדעס האלט מען אין איין שריין וועגען דער געפאהר.

און ניט נאר שריין מען וועגען דער דאזיגער געפאהר, נאר מען קומט נאך איך אפען אויס מיט דער באשולדיגונג, אז רוסיש גאלד האלט אין איין פלייצען קיין קאנאדע דא צו פארשפרייטען באלשעוויזם צווישען די ניט־ענגליש־שפרעכענדע גרופען.

* * *

לעצטע וואך האט מען געגעבען א באנקעט חעם פרעמיער, און חיינטיגע וואך האט מען ווידער געגעבען א באנקעט מיהענ'ען.

ביידע באנקעטען זעגען פון א פאליטישען כאראקטער, און שטעהען זיכער אין גרויס שיכות מיט די קלאנגען וועגען פעדעראלע וואהלען.

* * *

א בריעף געשריעבען פון ה. וו. טארנטאן, פרעזידענט פון די קאנאדער נאציאנאלע איזענבאהנען, האט א גרויסען אינטערעס, באזונדערס פאר אונז אידען.

זיי באקאנט האבען זיך לעצטענס די אידישע פארמער פון אנטאריא אן אנגאניזירט. און זיי באצייוועקען הויפטזעכליך צו גרינדען א פארם שול פאר אימיגראנטען, אין די דאזיגע ארגאניזאציע האט באקומען דעם ווייטערען געבראכטען בריעף אלס ענטפער אייף זייער אנפראגע. דער בריעף לעזט זיך:

מאנטרעאל, קוויבענס, יוני, 1, 1925.

מארים סעקס,
פרעזידענט „יוניטעד דזשואיש פארמערס אף אנטאריא",
דזשארבזשטאון, אנט.

טייערער הער!

אייער בריעף פון 8־טען מאי ערהאלטען, און איך בין שטארק פארגעניגט אין אייער אונטערנעהמונג.

איהר קענט זיך אויף אונז פארלאזען צו באקומען די פולסטע קאאפערירונג אין אייער ארבייט.

מיט בעסטען וואונש פאר ערפאלג,
ערגעבענסט אייער,
ה. וו. טארנטאן, פרעזידענט.

ביי אידען איז דאך אלע מאהל מאהל אזוי, אז א ניט־אידישע חסכמה שפעלט א גרויסע ראליע, און יעצט ווען דאס איז שוין אייך דא, קען מען אלזו ערוואַרטען א גרעסערע טעטיגקייט.

רומעניע ניט ניט אויף איהרע פאר־פאלגונגען אויף אידען

מראן אלע פארזיכערונגען פון פארשידענע רומענישע שטאאטסמענער, אז רומעניען וועט מעהר ניט פיהרען קיין אידישע פארפאלגונגס־פאליטיק, איז אבער די ווירקליכקייט א גאנץ אנדערע.

דער רומענישער פארלאמענט האט חיינטיגע וואך אנגענומען דעם לעזען, אז אין די פריוואטע שולען פון אלע נאציאנאלע מינדערהייטען, מוז די לערן־שפראך זיין די מוטער־שפראך, אן אויסנאהם איז אבער מוז די אידישע שולען, וואו בלויז רומעניש קען זיין די אונטערריכטס־שפראך.

אלע קענען לערנען זייערע קינדער די איינענע שפראך, נאר ניט די אידען, און דאס אפילו אויך ניט אין זייערע אייגענע שולען, אויסגע־האלטען אויף זייער אייגענעם פריוואטען חשבון.

און ביי אזנ געפינען זיך נאך מענשען, וועלכע טאנצען מה יפית פאר יעדען רומענישען טשינאזוניק. איינלאדענדיג זיי אין די שוהלען, וואו מען מאכט זיי נאך מי שברכ'ס.

און יעדעס מאהל ענטפערט רומעניען אויף דעם מיט א נייער רדיפה.

און די רומעניש־אידישע כלל־טוער אין אמעריקע זוילען עס גאר ניט באגרייפען.

רעזיאנאלע אדער נאציאנאלע באדען פאליטיק

פון א. ל. באראנאוו.

וועהרענד דער זיצונג פון דעם צאר־ניסטישען גרויסען אקציאנס קאמיטעט, בעפאר דעם לעצטען קאנגרעס, האט אין בערלין שטאטגעפונען א באראטונג פון א גרופע ציוניסטישע עסקנים פון אסטר־אייראפא, איבער פארשיעדענע פראגען אין וואס אנבעלאנגט די טעטיגקייטען פון אונזערע צענטראלע ציוניסטישע אינסטי־טוציעס.

אויך צווישען די ציוניסטען אין אסט אייראפא, דאס וויגעלע פון דעם נאר־ציאנאלען ציוניזם, האבען זיך באוויזען „פראקטישע" טוער און עס האט זיך גע־הערט א קלאנג אויף דעם אידישען נא־ציאנאל פאנד פון דעם שטאנד־פונקט פון „ראציאנאלע באדען פאליטיק".

די קלאנג האט געלויטעט: עס איז א פעסט געזעץ אין דער באדען פאליטיק, אז דער פרייז פון דעם באדען דארף שטי־מען מיט דער גרויס פון דער חכנסה פון דעם באדען און זיינע צינזען, און מיר באצאהלען אזעלכע פרייזען, וועלכע די חכנסה פון דעם באדען באראכטיגט נאר־נישט.

דער פארזיצענדער פון דירעקטאריום פון אידישען נאציאנאל פאנד, וועלכער איז דאמאלס — אלס דער פארזיצענדער פון דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע אין ארץ ישראל — געווען פראפעסאר אלבערט פאר אונזער נאכצע קאלאניזאציאנס אר־בייט, און וועלכער האט זיך באטייליגט אין דער דערמאהנטער באראטונג, האט געענטפערט אויף דער קלאנג אונגעפעהר ווי פאלגט:

די געזעצען און כללים, וועלכע זיינען ריכטיג אין פאסיג פאר אנדערע קענען זיין ניט ריכטיג און ניט פאסיג פאר אונז. מיר לעבען אין עקזיסטירען אלס א נאציאן אין גלות שוין באלד צוויי טויזענט יאהר. טראץ אלע לעבענס געזעצען און כללים, וועלכע הערשען אין דער גאנ־צער וועלט. מיר האבען ערזאכט אויפצולעבען, צו דער אויפלעבונג פון אונ־זער פאלק, אונזער אלנד און אונזער שפראך, נאך דעם אז עס זיינען שוין אריי־בער צוויי טויזענט יאהר, זיינען מיר זיינען פארטריבען געווארען פון אונזער לאנד, און אונזער שפראך איז שוין באטראכט געווארען אלס א פאלשטענדיג טויטע, טראץ די אלע געזעצען, וועלכע הערשען אין־דעם לעבען פון אלע אנדערע פעלקער. מיר, שטאארב־מענשען געהען אין דארף אריין טראץ לעבענס געזעצען ביי אלע פעלקער אין דער פרעס מענשען געהען אין שטארב אריין. און אויך אין אונזער באדען פאליטיק זעגען מיר זיך ניט פיהרען לויט די באשטימטע געזעצען אין דער גאנצער וועלט, פאר אונז עקזיס־טירט בלויז אין מאס און וואס אנבע־לאנגט בריוון, וועלכע מיר דארפען באצאהלען פאר די לענדערייען, וואס מיר קענען ערווערבען, און זי איז — דער מינימום געלד, פאר וועלכע מען קען באר־קומען דעם באדען.

דאכט זיך, אז דיעזער ענטפער האט די קריטיקער ניט באפריידיגט. מיר זעגען געבילדעטע מענשען און מיר ווייסען, אז דאס לעבען פון דער געזעלשאפט ענטווי־קעלט זיך לויט באשטימטע געזעצען. און ווען איינער קומט און זאגט אונז, אז די עקזיסטירענדע געזעצען אין דעם לעבען פון אלע פעלקער זיינען ניט געשריבען גע־ווארען מיט אונז אז מיר קענען זיך ניט רעגולירען לויט זייערע פארטשריפטען, ווערט ער באטראכט אלס א בטלן פון די „אתה בחרתנו'סעס", וואס פארלאזען זיך אויף נסים.

אמת, אז מען קען ניט פארערען פון יערען, ער זאל אימער געהענגען, אז די הערשענדע געזעצען אין דעם געזעלשאפט־ליכען לעבען, ווי די הערשענדע געזעצען אין דער נאטור, זיינען ניט א מין באר־פעהל פון אויבען, נאר זיי ווערען געשאר־פען און געגומען פון דעם סדר הענעם און פון דעם לעבען, און זיי זעגען באזירט ניט בלויז אויף דעם כאראקטער פון די זאכען זעלבסט, זאנדערען אויף דעם כאר־אקטער פון די זאכען און די באריינגונ־גען פון זייער עקזיסטענץ צוזאמען. און אריבער טאקע קען מען. ניט פארערען פון יעדען איינצעלנעם, אז ער זאל פאר־שטעהן, אז געזעצען, וועלכע זיינען אונז באקאנט פון דער פראקטיק פון אנדערע פעלקער, וואס לעבען אין אנדערע באר־דיגונגען, קענען דאך זיין ניט ריכטיג און ניט פאסיג פאר אונז, וועמענס לעבען און עקזיסטענץ באדינגונגען זיינען דורכאויס אויסערגעוועהנליך און פאר קיין פאל ניט ווי די פון אלע אנדערע פעלקער.

אבער וואס מען קען יא פארערען פון יעדען ציוניסט איז דאס: ער זאל פאר־שטעהן דעם אונטערשיד צווישען ערווערב בען באדען און ערווערבען א לאנד.

דער אידישער נאציאנאל פאנד איז ניט סתם אן אינסטיטוט צו קויפען באר־דען, נאר ער איז אונזער אינסטיטוט צו אויסלייזען די לאנד, אויסלייזען די לאנד פון אונזערע אבות.

וועלכער איז דער מאקסימום געלד, וועלכען מען טאר ניט אריבערטרעטען אין וואס אנבעלאנגט דער אויסלייזונג פון דער לאנד פון אונזערע אבות? צו איז נאר פאראן א מאקסימום פון גלד, וועל־כען מען טאר ניט אריבערטרעטען וועגן מען קומט צו אויסלייזען די לאנד פון די אבות? — מיר וועלען דיעזע פראגע ניט שטעלען. סוף כל סוף איז דאך דער ענין פון אבות ניט מעהר ווי א „סענטי־מענט" און אין אזא רעאליסטישע עפאָ־כע, ווי אונזערע איז זעהר מעגליך, אז מען וועט אונז ענטפערען מיט אן אנדער פראגע: צו איז פאראן א מינימום געלד, וועלכען מען מעג אויסגעבען בלויז אויף „סענטימענט"? אלזא, לאמיר אי־בערלאזען די „אבות", אבער מיט אויס־לייזען דאס לאנד פון די אבות לייזט מען דאך אויס און מען ערווערבט אויך א לאנד. און א לאנד איז ניט פון די זאכען, וועלכע מען שלאגט פאר צום פארקויפען אויף דעם מארק און אין קראם, און דאר־ריבער, קען מען צו דער ערווערבונג פון לאנד ניט צוטרעטען מיט דער געלבער מאס פון דעם מארק און פון דער קראם.

אלע אנדערע פעלקער, וועלכע באזי־צען זייער לאנד און זיי זוכען נאך צו ער־ווערבען פרעמדע לענדער, זיי ווייסען אז זיי דארפען זיך ניט פיהרען ווי קרעמער, אלע פראנסען.

און פלוצלינג, אין א שעהנעם פריה־מארגען, — דעם מארגען פון מיין קומען אין עמק יזרעאל, ווען איך בין געשטאנען אויף איינעם פון די בערגלאך און האב ער־בליקט אונזער לאנד וועלכע איז נעבענשט מיך אמוזירט, ווען זי זאל ניט זיין אזוי אלע פראנסען.

דער טויט פון דעם לאמזער נאגן האט פאר'יתומ'ט די ארטאראפסישע א דירישע קהלה פון שיקאגא און מעהר ווי אין איין־הינזיכט. פאר'יתומ'ט איז געווארען דער „משרד הרבנים", וועמענס גרינדער דעם פארשטארבענעם גאון אויף דער ווי־טעטיגקייט פון משרד אין אלגעמיינעם און ספעציעל אין שייכות מיט דער דורכפיה־רונג פון נייעם כשרות געזעץ, איז כמעט ווי אפגעשטעלט געווארען. און עס פעהלט אויך שטארק דער רייסטיגער איינפלוס פון דעם נפטר אויף דער קהלה אין אלגעמיין. דאס איז באזונדערס בולט געווען אויף דער קאנפערענץ פון די אגודת הקהלות, אן ארגאנזאציע פון די שוהלען, וואס איז אויך הויפטזעכליך, צו פארראנגען דעם פאר־שטארבענעם גאון. אויף דער קאנפערענץ פון רבי וואס איז אדרעסירט געווארען. פון רבי הערבערט גאלדשטיין פון ניו יארק, האבען געזאגט באשלאסען וועהרענד א רייהע מאס־רעגלען צו פארשטארקען דאס ארטאָ־דאקסישע אידישקייט (אזוי איז דער מו־טינג אדווערטייזט געווארען) לסוף אבער איז קיין זאך ניט געטון געווארען. דער עולם האט אויסגעהערט די נאצעע שעהנע רעדע פון רבי גאלדשטיין און איז אועק פון דעם מיטינג מיט גארניט. דאס וועלכע ניט געקאנט פאסירען ווען דער לאמזער זאל געווען זיין. ער מיט זיין שטארקע לעבעטען, און זיי האבען צו איהרען צוריק געקעהרט — האב איך זיך דערמאהנטן אן דעם דערמאהנטען גע־שפרעך, און פאר מיינע אויגען איז לע־שטאנען ווי לעבעדיג דאס בילד: ווי אזוי מענשען ווענען דאס אויף וואג־שאלען, לאנד אויף איין וואג־שאל, און געלד אויף דער צווייטער.

דורך וועלכע אסאציאציע האב איך זיך פלוצלינג דערמאהנט אן יענער באראַ־טונג? ווער איז דאס דער שעפער, וועלכער האט פאר מיינע אויגען געשא־פען דאס בילד פון די מענשען, וואס וועגען לאנד אין וואג שאלען? — דאס לאנד, דער טעם פון לאנד, וועלכען איך האב געפיהלט קוקענדיג אויף „אונזער" עמ: דער ווידערשפרוך צווישען אונזערע מא־טען אין דעם לאנד און פראקטישקייט פון אונזערע עסקנים אין גלות. זיי און נור זיי האבען דאס געשאפען און געבראכט פאר מיינע אויגען דאס בילד. וואס האט מיך אין דעם מאמענט אמוזירט מיט איהר גאנצער לעכערליכקייט, און דאריבער האט אין מיר דאמאלס אזוי געוואקסען די אילוזיע פון לאנד אונטער אונזערע פיס.

אבער — איך האב פארלאזען דעם עמק און האב צוריק געקעהרט צו אונזערע טאג־טעגליכע זארגען, און לאנד האבען מיר נאך ניט אונטער אונזערע פיס און האב דאס לאנד אין נאך אין אויוג פון מיינע אויגען, — און — איך, ווי לעכער־ליך איז דאס בילד און ווי גוט זי וואלט מיך אמוזירט, ווען זי זאל ניט זיין אזוי לעכטעגנאך אונזער לאנד ווען איך בין געשטאנען אויף אן אנדער בלויס בלויז אריינגרייען די חבנסה פון א לאנד אונטער זייער איינפלוס. און מיר, וואס ווייסען קיין רוה צוליעב אונ־זערע שטענדיגע וואנדערונגען און מיר מיט מינדער, וואס האבען זיי נים פאר־ווען מען קומט צו אויסלייזען די לאנד פון די אבות? — מיר וועלען דיעזע פראגע ניט שטעלען. סוף כל סוף איז דאך דער ענין פון אבות ניט מעהר ווי א „סענטי־מענט" און אין אזא רעאליסטישע עפאָ־כע, ווי אונזערע איז זעהר מעגליך, אז מען וועט אונז ענטפערען מיט אן אנדער פראגע: צו איז פאראן א מינימום געלד, וועלכען מען מעג אויסגעבען בלויז אויף „סענטימענט"? אלזא, לאמיר אי־בערלאזען די „אבות", אבער מיט אויס־לייזען דאס לאנד פון די אבות לייזט מען דאך אויס און מען ערווערבט אויך א לאנד. און א לאנד איז ניט פון די זאכען, וועלכע מען שלאגט פאר צום פארקויפען אויף דעם מארק און אין קראם, און דאר־ריבער, קען מען צו דער ערווערבונג פון לאנד ניט צוטרעטען מיט דער געלבער מאס פון דעם מארק און פון דער קראם.

אלע אנדערע פעלקער, וועלכע באזי־צען זייער לאנד און זיי זוכען נאך צו ער־ווערבען פרעמדע לענדער, זיי ווייסען אז זיי דארפען זיך ניט פיהרען ווי קרעמער, אלע פראנסען.

און פלוצלינג, אין א שעהנעם פריה־מארגען, — דעם מארגען פון מיין קומען אין עמק יזרעאל, ווען איך בין געשטאנען אויף איינעם פון די בערגלאך און האב ער־בליקט אונזער לאנד וועלכע איז נעבענשט מיך אמוזירט, ווען זי זאל ניט זיין אזוי פראנסען.

דער טויט פון דעם לאמזער נאגן האט פאר'יתומ'ט די ארטאראפסישע א דירישע קהלה פון שיקאגא און מעהר ווי אין איין־הינזיכט. פאר'יתומ'ט איז געווארען דער „משרד הרבנים", וועמענס גרינדער דעם פארשטארבענעם גאון אויף דער ווי־טעטיגקייט פון משרד אין אלגעמיינעם און ספעציעל אין שייכות מיט דער דורכפיה־רונג פון נייעם כשרות געזעץ, איז כמעט ווי אפגעשטעלט געווארען. און עס פעהלט אויך שטארק דער רייסטיגער איינפלוס פון דעם נפטר אויף דער קהלה אין אלגעמיין. דאס איז באזונדערס בולט געווען אויף דער קאנפערענץ פון די אגודת הקהלות, אן ארגאנזאציע פון די שוהלען, וואס איז אויך הויפטזעכליך, צו פארראנגען דעם פאר־שטארבענעם גאון. אויף דער קאנפערענץ פון רבי וואס איז אדרעסירט געווארען. פון רבי הערבערט גאלדשטיין פון ניו יארק, האבען געזאגט באשלאסען וועהרענד א רייהע מאס־רעגלען צו פארשטארקען דאס ארטאָ־דאקסישע אידישקייט (אזוי איז דער מו־טינג אדווערטייזט געווארען) לסוף אבער איז קיין זאך ניט געטון געווארען. דער עולם האט אויסגעהערט די נאצעע שעהנע רעדע פון רבי גאלדשטיין און איז אועק פון דעם מיטינג מיט גארניט. דאס וועלכע ניט געקאנט פאסירען ווען דער לאמזער זאל געווען זיין. ער מיט זיין שטארקע לעבעטען, און זיי האבען צו איהרען צוריק געקעהרט — האב איך זיך דערמאהנטן אן דעם דערמאהנטען גע־שפרעך, און פאר מיינע אויגען איז לע־שטאנען ווי לעבעדיג דאס בילד: ווי אזוי מענשען ווענען דאס אויף וואג־שאלען, לאנד אויף איין וואג־שאל, און געלד אויף דער צווייטער.

דורך וועלכע אסאציאציע האב איך זיך פלוצלינג דערמאהנט אן יענער באראַ־טונג? ווער איז דאס דער שעפער, וועלכער האט פאר מיינע אויגען געשא־פען דאס בילד פון די מענשען, וואס וועגען לאנד אין וואג שאלען? — דאס לאנד, דער טעם פון לאנד, וועלכען איך האב געפיהלט קוקענדיג אויף „אונזער" עמ: דער ווידערשפרוך צווישען אונזערע מא־טען אין דעם לאנד און פראקטישקייט פון אונזערע עסקנים אין גלות. זיי און נור זיי האבען דאס געשאפען און געבראכט פאר מיינע אויגען דאס בילד. וואס האט מיך אין דעם מאמענט אמוזירט מיט איהר גאנצער לעכערליכקייט, און דאריבער האט אין מיר דאמאלס אזוי געוואקסען די אילוזיע פון לאנד אונטער אונזערע פיס.

אבער — איך האב פארלאזען דעם עמק און האב צוריק געקעהרט צו אונזערע טאג־טעגליכע זארגען, און לאנד האבען מיר נאך ניט אונטער אונזערע פיס און וואס אין מיר דאמאלס אזוי געוואקסען די אילוזיע פון לאנד אונטער אונזערע פיס.

דער בעגעגעניס־ווערטער איינפלוס פון דער סטעטער פאר דיינקייט, דאס איז דער באקאנטער מ'ר. בעפער אין גע־דישער געלעהרטער און ביבליאגראף ד"ר. בנימין מנשה לעווין פון פאלעסטינא, וועל־כער איז מיט א יאהר צוריק געקומען קיין אמעריקא אין די אינטערעסען פון זיין דרייס וועגען „אוצר הגאונים", אן אנצי־קלאָפעדיע פון דער גאונים עפאָכע, וואס איז בין איצט נאך וועגען אויסגעפארשט געווארען. דר. לעווין וועט פאר א געוויסער צייט לעקטשורען אין בית מדרש לתורה איבער געשיכטע און די רבנישע ליטעראַ־טור, ער פלאנט אבער צוריקצוקעהרען זיך אין ארץ ישראל. טראץ אלע באמיהונגען פון די דירעקטאָרען פון דעם אנשטאלט צו באוועגען איהם בלייבען פערמאנענט אלס פראס. פון דעם בית מדרש לתורה.

* * *

די טעג איז אין איינער פון די שי־קאגער שוהלען פארגעקומען די אומגע־וועהנליכע צערעמאָניע פון קרוינען אן אבצעהן יאהריגען בחור אלס רב און מרה דאתרא. מעהרערע רבנים און אן עולם פון עטליכע הונדערט אידען האבען זיך באר־מיילינט אין דער שמחה וואס איז צום ערשטען מאל געפייערט געווארען אין א שיקאגער שוהל.

דער בעל שמחה, חיים עזרא קאהען, וועלכער איז דער איינגסטער רב אין אמע־ריקא איז א זוהן פון א בעפער, יעקב קאָ־הען. גרויסע אן באריהמטע רבנים, וועל־כע האבען באזוכט שיקאגא זיינען נתפעל געווארען פון זיין טיפעני לומדות און ביקאות און האבען פארגעזאגט א גרויסע צוקונפט פאר איהם אלס גייסטיגער אר־דישער פיהרער. די ענגלישע צייטונגען אין שיקאגא האבען אפגעגעבען א הבטען פלאץ פאר די בעשריבונג פון דער צע־רעמאָניע פונ'ם „אַרדענען" דעם „בייבי ראבי".

דער יונגער רב איז א סטודענט פון שיקאגער אוניווערזיטעט פון וואונען ע־דארף אין גיבען גראדואירען.

* * *

די אידישע שיקאגא האט פאריגע וואך פארלוירען איינעם פון איהרע גע־אכטעטע מיטגליעדער, דאס איז דער פר־

בריעף פון שיקאגא.

פון ש. גרינבלוי.

דער טויט פון דעם לאמזער נאגן האט פאר'יתומ'ט די ארטאראפסישע א דירישע קהלה פון שיקאגא און מעהר ווי אין איין־הינזיכט. פאר'יתומ'ט איז געווארען דער „משרד הרבנים", וועמענס גרינדער דער פארשטארבענעם גאון אויף דער ווי־טעטיגקייט פון משרד אין אלגעמיינעם און ספעציעל אין שייכות מיט דער דורכפיה־רונג פון נייעם כשרות געזעץ, איז כמעט ווי אפגעשטעלט געווארען. און עס פעהלט אויך שטארק דער רייסטיגער איינפלוס פון דעם נפטר אויף דער קהלה אין אלגעמיין. דאס איז באזונדערס בולט געווען אויף דער קאנפערענץ פון די אגודת הקהלות, אן ארגאנזאציע פון די שוהלען, וואס איז אויך הויפטזעכליך, צו פארראנגען דעם פאר־שטארבענעם גאון. אויף דער קאנפערענץ פון רבי וואס איז אדרעסירט געווארען. פון רבי הערבערט גאלדשטיין פון ניו יארק, האבען געזאגט באשלאסען וועהרענד א רייהע מאס־רעגלען צו פארשטארקען דאס ארטאָ־דאקסישע אידישקייט (אזוי איז דער מו־טינג אדווערטייזט געווארען) לסוף אבער איז קיין זאך ניט געטון געווארען. דער עולם האט אויסגעהערט די נאצעע שעהנע רעדע פון רבי גאלדשטיין און איז אועק פון דעם מיטינג מיט גארניט. דאס וועלכע ניט געקאנט פאסירען ווען דער לאמזער זאל געווען זיין. ער מיט זיין שטארקע לעבעטען, און זיי האבען צו איהרען צוריק געקעהרט — האב איך זיך דערמאהנטן אן דעם דערמאהנטען גע־שפרעך, און פאר מיינע אויגען איז לע־שטאנען ווי לעבעדיג דאס בילד: ווי אזוי מענשען ווענען דאס אויף וואג־שאלען, לאנד אויף איין וואג־שאל, און געלד אויף דער צווייטער.

דורך וועלכע אסאציאציע האב איך זיך פלוצלינג דערמאהנט אן יענער באראַ־טונג? ווער איז דאס דער שעפער, וועלכער האט פאר מיינע אויגען געשא־פען דאס בילד פון די מענשען, וואס וועגען לאנד אין וואג שאלען? — דאס לאנד, דער טעם פון לאנד, וועלכען איך האב געפיהלט קוקענדיג אויף „אונזער" עמ: דער ווידערשפרוך צווישען אונזערע מא־טען אין דעם לאנד און פראקטישקייט פון אונזערע עסקנים אין גלות. זיי און נור זיי האבען דאס געשאפען און געבראכט פאר מיינע אויגען דאס בילד. וואס האט מיך אין דעם מאמענט אמוזירט מיט איהר גאנצער לעכערליכקייט, און דאריבער האט אין מיר דאמאלס אזוי געוואקסען די אילוזיע פון לאנד אונטער אונזערע פיס.

אבער — איך האב פארלאזען דעם עמק און האב צוריק געקעהרט צו אונזערע טאג־טעגליכע זארגען, און לאנד האבען מיר נאך ניט אונטער אונזערע פיס און וואס אין מיר דאמאלס אזוי געוואקסען די אילוזיע פון לאנד אונטער אונזערע פיס.

דער בעגעגעניס־ווערטער איינפלוס פון דער סטעטער פאר דיינקייט, דאס איז דער באקאנטער מ'ר. בעפער אין גע־דישער געלעהרטער און ביבליאגראף ד"ר. בנימין מנשה לעווין פון פאלעסטינא, וועל־כער איז מיט א יאהר צוריק געקומען קיין אמעריקא אין די אינטערעסען פון זיין דרייס וועגען „אוצר הגאונים", אן אנצי־קלאָפעדיע פון דער גאונים עפאָכע, וואס איז בין איצט נאך וועגען אויסגעפארשט געווארען. דר. לעווין וועט פאר א געוויסער צייט לעקטשורען אין בית מדרש לתורה איבער געשיכטע און די רבנישע ליטעראַ־טור, ער פלאנט אבער צוריקצוקעהרען זיך אין ארץ ישראל. טראץ אלע באמיהונגען פון די דירעקטאָרען פון דעם אנשטאלט צו באוועגען איהם בלייבען פערמאנענט אלס פראס. פון דעם בית מדרש לתורה.

* * *

די טעג איז אין איינער פון די שי־קאגער שוהלען פארגעקומען די אומגע־וועהנליכע צערעמאָניע פון קרוינען אן אבצעהן יאהריגען בחור אלס רב און מרה דאתרא. מעהרערע רבנים און אן עולם פון עטליכע הונדערט אידען האבען זיך באר־מיילינט אין דער שמחה וואס איז צום ערשטען מאל געפייערט געווארען אין א שיקאגער שוהל.

דער בעל שמחה, חיים עזרא קאהען, וועלכער איז דער איינגסטער רב אין אמע־ריקא איז א זוהן פון א בעפער, יעקב קאָ־הען. גרויסע אן באריהמטע רבנים, וועל־כע האבען באזוכט שיקאגא זיינען נתפעל געווארען פון זיין טיפעני לומדות און ביקאות און האבען פארגעזאגט א גרויסע צוקונפט פאר איהם אלס גייסטיגער אר־דישער פיהרער. די ענגלישע צייטונגען אין שיקאגא האבען אפגעגעבען א הבטען פלאץ פאר די בעשריבונג פון דער צע־רעמאָניע פונ'ם „אַרדענען" דעם „בייבי ראבי".

דער יונגער רב איז א סטודענט פון שיקאגער אוניווערזיטעט פון וואונען ע־דארף אין גיבען גראדואירען.

* * *

די אידישע שיקאגא האט פאריגע וואך פארלוירען איינעם פון איהרע גע־אכטעטע מיטגליעדער, דאס איז דער פר־

ריעדער.

פון א. געלמאן

צווישען האפנונג און ייאוש.

עס צאפעלט מיין זעל אין א נעץ, וואס געפלאכטען האט צווייפעל אין צייט:
עס דוכט זיך אמאל מיר, ס'איז נאחתם מיין גאולה,
און אט — שוין גאר ווייט!

אט קלאפט אן עמיין אין טיר פון מיין הארצען, —
איך עפען איחם גיך;
שטארקער ווערט שפעטער מיין אומעט, מיין עלענד —
איך בין אויסער זיך...

אטאל ווערט מיט טרוימען באפליגעלט מיין זעלע,
מיט האפנונג אויף ליכט;
שפעטער — פארזוואלקענט צוריק איז מיין חימעל, —
דער הגשך ז'בעדיכט...

עס צאפעלט מיין זעל צווישען האפנונג און ייאוש,
פארקנעכטונג אין זיג;
אט שטראהלענדע האפנונג! — אט פינסטערער ייאוש! —
אין איין איינגעבליק — — —

דער צויבער־פאלאץ

זעחט, מיין קינד, די וועלט איז שרעקליך,
די מענשען — קליינליך, פאלש און שלעכט;
קום מיט מיר, איך וועל דיר ווייזען
די פרוכט פון אויסגערוימטע נעכט:

שטילערהייד האט מיין פאנטאזיע
א צויבער־פאלאץ אויסגעטרוימט,
ארומגעפלאנצט מיט חלום־ביימלאך,
מיט געבעל־צוים ארומגעצוימט...

גאנץ שטיל איז דארט, אין יענעם פאלאץ,
וואו צארטער פרידען נעחמט ארום;
גאנץ שטיל: פון מענשען קיין געפילדער,
קיין פויגעל־שארך, קיין חיה־ברום. —

א קום, מיין קינד, אין צויבער־פאלאץ,
אויסגעבויט פאר מיר, פאר דיר!
און לאמיר, דארטען ביידע טרוימען,
אייביג טרוימען, — אהן א שיער!...

רומעניע ניט ניט אויף איהרע פאר־פאלגונגען אויף אידען

מראן אלע פארזיכערונגען פון פארשידענע רומענישע שטאאטס־מענער, אז רומעניען וועט מעהר ניט פיהרען קיין אידישע פארפאל־גונגס־פאליטיק, איז אבער די ווירקליכקייט א גאנץ אנדערע.

דער רומענישער פארלאמענט האט חיינטיגע וואך אנגענומען דעם לעזען, אז אין די פריוואטע שולען פון אלע נאציאנאלע מינדערהייטען, מוז די לערן־שפראך זיין די מוטער־שפראך, אן אויסנאהם איז אבער מוז די אידישע שולען, וואו בלויז רומעניש קען זיין די אונטערריכטס־שפראך.

אלע קענען לערנען זייערע קינדער די איינענע שפראך, נאר ניט די אידען, און דאס אפילו אויך ניט אין זייערע אייגענע שולען, אויסגע־האלטען אויף זייער אייגענעם פריוואטען חשבון.

און ביי אזנ געפינען זיך נאך מענשען, וועלכע טאנצען מה יפית פאר יעדען רומענישען טשינאזוניק. איינלאדענדיג זיי אין די שוהלען, וואו מען מאכט זיי נאך מי שברכ'ס.

און יעדעס מאהל ענטפערט רומעניען אויף דעם מיט א נייער רדיפה.

און די רומעניש־אידישע כלל־טוער אין אמעריקע זוילען עס גאר ניט באגרייפען.

DOMINION EXPRESS COMPANY
וועט אויסצאהלען אין אמעריקאנער דאלארס

לויט די פאלגענדע קאסטען.		אין ליטע		אין פוילען		רומעניען
פון 5 $ ביז	30 $	.80	ס.	.75	ס.	.75 ס.
		35		.88		.88
		40		1.00		.90
		45		1.13		1.01
		50		1.25		1.13
		55		1.38		1.24
		60		1.50		1.35
		65		1.63		1.46
		70		1.75		1.58
		75		1.88		1.69
		80		2.00		1.80
		85		2.13		1.91
		90		2.25		2.03
		95		2.38		2.14
איבער $100 צו		$100		2.50		2.25
		2½%		2¼%		2½%

צאהלונגען העלען געמאכט ווערען פינקטליך, און דעם דערהאלטערס רע־סיט וועלען צוריק געגעבען ווערען.

דאמיניאן עקספרעס קאמפאני
סי. פי. אר. בילדינג, 3 קינג איסט, טאראנטא,
און אלע אגענטען פון דער קאמפאניע, וועלכע
נעפינען זיך אין יעדען סי. פי. אר. סטיישאן.
ווען איהר פאקטרויס אייער נעלט צו דער דאמיניאן עקספרעס קאמפאניע,
איז עס זיכער.